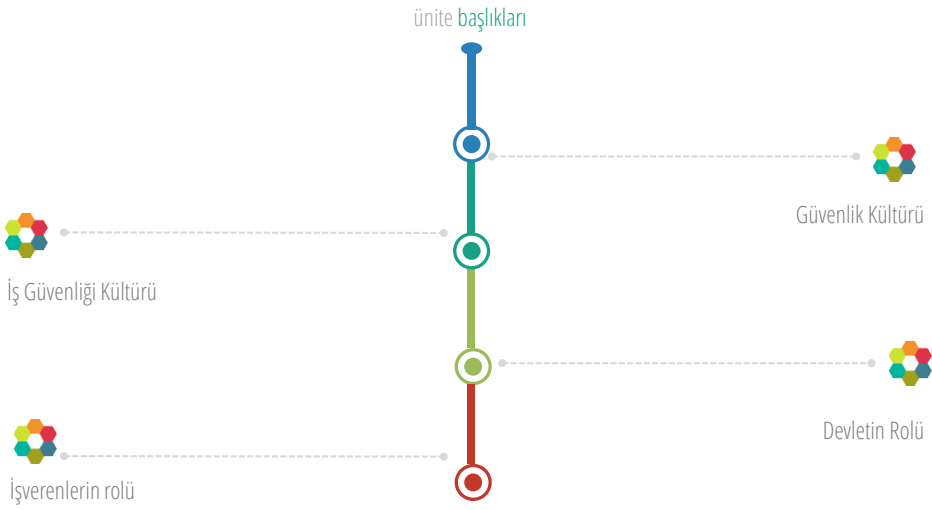

iş sağlığı ve güvenliği

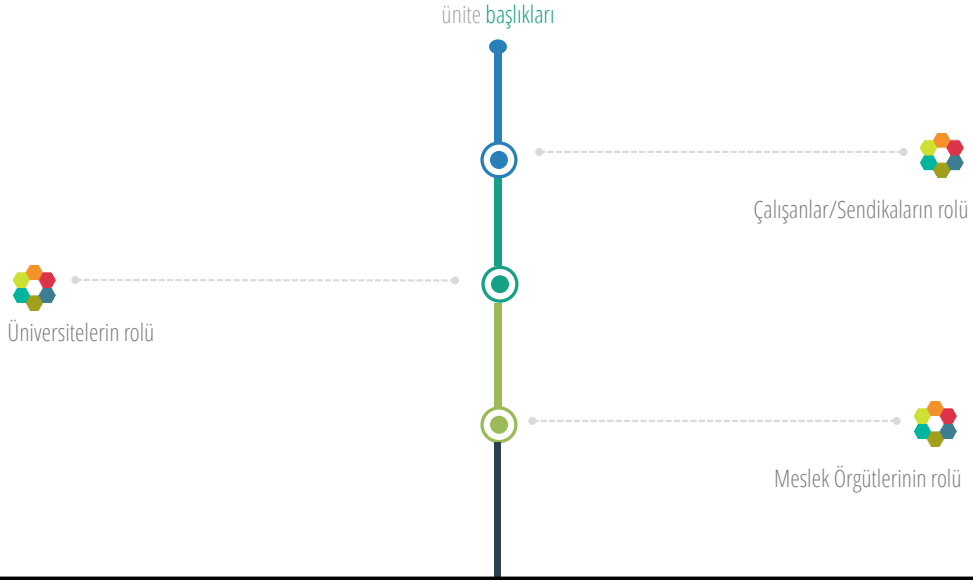
İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış ve Güvenlik Kültürü, Güvenlik Kültürünün Oluşturulmasında Kurum, Kuruluş ve Çalışanlara Düşen Görevler

2

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE GENEL BAKIŞ VE GÜVENLİK KÜLTÜRÜ, GÜVENLİK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞTURULMASINDA KURUM, KURULUŞ VE ÇALIŞANLARA DÜŞEN GÖREVLER

3

Konuya özgü kavramlar

4

İşçi: İşçi, iş kanunu tarafından, hizmet akdine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişi olarak tanımlanmaktadır. Buna göre işçiyi, "geçerli bir iş ilişkisine dayanarak çalışan kişidir" biçiminde tanımlamak mümkündür.

İşveren: İş kanununa göre bir hizmet akdine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı işçi çalıştıran tüzel veya gerçek kişilere işveren denir

İş yeri: İşin yapıldığı yer olan asıl iş yeri ile iş yerine bağlı yerler ve eklentiler ile araçlardan oluşan ve iş verenin belirli bir teknik amacı sürekli olarak izlediği örgüttür.

Sendika: İşçilerin ya da işverenlerin ayrı ayrı olmak üzere iş, kazanç, toplumsal ve kültürel konular yönünden çıkarlarını korumak, yeni haklar sağlamak ve onları daha da geliştirmek amacıyla aralarında yasalar uyarınca kurdukları birlik

Güvenlik Kültürü

Güvenlik, yapılan işin ve/veya çalışma şartlarının zarar ve/veya tehlike içermeme durumudur. Güvenliği sağlamanın üç ana kuralı vardır;

- 1) Güvenliği ve sağlığı tehdit eden durumların ortadan kaldırılması,
- 2) Güvenliği ve sağlığı tehdit eden gelişmelerin zamanında saptanması,
- 3) Önlenemeyen durumların kötü sonuçlarının asgariye indirilmesi (riskin asgariye indirilmesi)

Birinci kuralın karşılığı önlem almak olarak anılır. Önlem almanın karşılığı, kötü veya yanlış bir şeyi ortadan kaldırmak veya engel olmak amacıyla hazırlık yapmak ve bu amacı gerçekleştirmek için bir takım çarelere başvurmaktır. İkinci kuralda; Tehlike olasılığı çok düşük düzeye indirilemiyorsa, tehlikeli durum ve gelişmelerin izlenmesi, istenmeyen durumların önlenmesi açısından çok önemlidir. Bu kurallar önem sırasına göre ele alındığından üçüncü kural diğer iki kuraldan sonra gelir ve onların yerini alamaz.

Güvenlik Kültürü

İnsanlar yaşamları boyunca, yolda yürümek, araba kullanmak, yüzmek, yemek yemek gibi yaptıkları bütün günlük eylemler sırasında bir çok riski taşımaktadırlar. Yaşam içindeki bütün tehlike riskleri yok etmek mümkün değildir, ancak riskler; fark edilebilir, öğrenilebilir, korunulabilir, ölçülebilir, analiz edilebilir, değerlendirilebilir, azaltılabilir, yönetilebilir ve kontrol edilebilir.

Herhangi bir risk yokken yapılacak sağlık eğitimi ve etkin bir iletişimle gençlerin ailelerin ve toplumun riskler konusunda ilgilendirilmesi, sosyal kabul edilebilirliğin sağlanması, maruziyet yaşının yükseltilmesi, tüm gençlerin problem çözme, mücadele etme becerilerinin geliştirilmesi sağlanabilecektir. Bu faaliyetlerin tümü, birinci koruma olarak adlandırılmaktadır.

Güvenlik Kültürü

Riskin varlığında ise; profesyonel eğitimlerle ulaşılan yapısal gelişim ile; erken tanı, değerlendirme, müdahale etme olanağını arttırmak, sorunun büyümesini önlemek, zarar azaltma stratejilerini geliştirmek, problem çözme, mücadele etme becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Sonuçta, etkilenim azaltılabilmekte ve kontrol edilebilmektedir. Bu çalışmalar ikincil korunma olarak tanımlanır.

Riskin kontrol edilemediği durumlarda ise; kişiye, aileye ve topluma olan zararı en aza indirmek, tedavi, hizmet ve desteğe erişebilirliği arttırmak amacıyla yapısal gelişim tedavi ve rehabilitasyon programları uygulanabilmektedir. Bu çalışmalar üçüncül koruma olarak tanımlanır.

İş sağlığı ve güvenliği temel ilkeler

● Bütün çalışanların hakları vardır

● İş sağlığı ve güvenliği alanında politikalar oluşturulmalıdır.

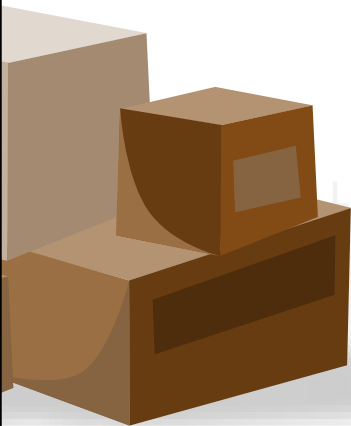
● Sosyal taraflar (işveren ve işçiler) ve diğer ilgili taraflarla görüş alışverişinde bulunulmalıdır.

● Önleme ve koruma, iş sağlığı ve güvenliği program ve politikalarının amacı olmalıdır

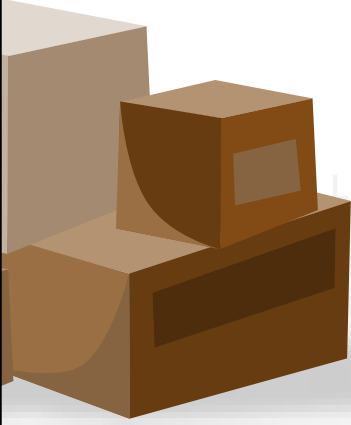
● Bu alanda etkili program ve politikalar geliştirilip uygulanması açısından bilgilendirme büyük önem taşımaktadır

● Sağlığın geliştirilmesi iş sağlığı uygulamalarının en temel yaklaşımıdır.

● Bütün çalışanları kapsayacak iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri oluşturulmalıdır.

İş sağlığı ve güvenliği temel ilkeler

İş kazalarına maruz kalan, yaralanan ve mesleki hastalıklara yakalanan çalışanların tazminat alma, rehabilitasyon ve tedavi hizmetlerinden yararlanma imkanları olmalıdır.

İşçiler, işverenler ve yetkililer belirli sorumluluklara, görevlere ve yükümlülüklerle sahiptirler.

Eğitim, güvenli ve sağlıklı çalışma ortamları açısından yaşamsal önemdedir.

Politikalar fiilen uygulanmalıdır.

İş Sağlığı Ve Güvenliğine Genel Bakış Ve Güvenlik Kültürü, Güvenlik Kültürünün Oluşturulmasında Kurum, Kuruluş Ve Çalışanlara Düşen Görevler

İş sağlığının başlıca amaçları

1. Çalışanların sağlığının ve çalışma kapasitelerinin korunması ve geliştirilmesi,
2. Çalışma ortamının ve çalışmanın sağlık ve güvenlik açısından elverişli duruma getirilmesi,
3. İş örgütlenmelerinin ve çalışma kültürlerinin çalışma yaşamında sağlığı ve güvenliği destekleyici yönde geliştirilmesi, böylece girişimlerin verimliliklerine de olumlu katkıda bulunacak olumlu bir sosyal ortamın ve düzgün bir işleyişin sağlanması.

İş Sağlığı Ve Güvenliğine Genel Bakış Ve Güvenlik Kültürü, Güvenlik Kültürünün Oluşturulmasında Kurum, Kuruluş Ve Çalışanlara Düşen Görevler

Çalışma kültürü ilkesi

Çalışma kültürü ilkesi; işletme tarafından benimsenen temel değer sistemlerinin bir yansıması anlamındadır. Böyle bir kültür pratikte yönetim sistemlerinde, personel politikalarında, katılım ilkelerinde, eğitim politikalarında ve kalite yönetiminde yerini almalıdır.

Eğitim, sağlıklı ve güvenli bir işyeri açısından çok önemlidir ve yıllardır sağlık ve güvenlik yönetiminin vazgeçilmez bir parçası olarak değerlendirilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği alanında eğitim tek başına bir konu olarak ele alınmamalı, genel iş eğitiminin ayrılmaz bir bileşeni olarak görülmeli ve gündelik iş süreçlerine dahil edilmelidir. Yönetim üretim sürecinde rolü olan herkesin, işleri için gerekli beceriler konusunda eğitilmesini sağlamalıdır.

İş sağlığı ve güvenliği stratejilerinin benimsenmesinde;

1

İSG farkındalığın artırılması ve güvenlik kültürünün yaygınlaştırılması

2

Etkin bir ulusal İSG sisteminin kurulması

3

Üst düzey politik katılım ve destek sağlanması

4

Uluslararası, ulusal ve işletme düzeyinde İSG ne öncelik verilmesi

5

Ortaklaşa sürdürülecek bir İSG çabasına odaklanmak en önemli faktörlerdir

Uluslar arası Çalışma Örgütü'nün sosyal ve ekonomik güvenliği artırma stratejisi

13

Temel güvenliğin 7 boyutu

-
- İş piyasası güvencesi:** Devlet güvencesinde, tam istihdam yoluyla uygun istihdam olanakları
 - İş güvencesi:** Kişinin mesleğinin, beceri alanının veya kariyerinin korunması.
 - Çalışma güvenliği:** Tüm işçiler için işyerinde sağlık ve güvenlik düzenlemeleri, çalışma saatlerinin sınırlandırılması, uygun olmayan saatlerde çalışma ve gece işinin kısıtlanması yoluyla kaza ve hastalıklardan korunma.
 - Gelir güvencesi:** Asgari ücret, ücret ayarlamaları, kapsamlı sosyal güvence, vergilerin gelire göre ayarlanması ve gelirin korunması.
 - İstihdam güvencesi:** Keyfi işten çıkarmaya karşı koruma, işe alma ve işten çıkarma ile ilgili düzenlemeler, mali yükün işverence karşılanması
 - Beceri geliştirme güvencesi:** Çıraklık ve iş eğitimi yoluyla, yaygın beceri kazanma ve sürdürme olanağı.
 - Temsil güvencesi:** Devletin işlerine ekonomik ve politik olarak katılmış bağımsız sendikalar, işveren örgütleri ile iş piyasasında ortak sesin varlığının korunması.

İş Güvenliği Kültürü

14

Güvenlik; bilgiye dayalı bir eğitimin zinciridir, özümlemiş, yaşam biçimi haline getirilmiş ve sosyal statüye uyarlanmış bilgiye ise kültür denilir. Güvenlik kültürü, güvenliği veya emniyeti tehdit edebilecek davranış veya uygulamalarla, bunların yer aldığı ortak kullanım ya da etki alanında bulunan canlıların veya araç gereç gibi nesnelerin zararını en aza indirmeyi amaçlayan, güvenlik ve emniyete öncelik veren, algı, inanç, tutum, kural, roller, sosyal, teknik ve politik uygulamalarla yetkinlik ve sorumluk hislerinin bütünüdür.

Güvenlik kültürü üç alanda kararlılık gerektirmektedir; işletmelerin mesleki sağlık ve güvenlik yönetim sistemlerini yaşama geçirme kararlılığı, işçilerin bu sistemlere katılma ve destekleme kararlılığı ve uluslar arası bir çerçeve oluşturulmasına yönelik kararlılık. Bu kararlılık alanlarının, ILO'nun sosyal ortaklarıyla, hükümetler, işçi ve işveren kuruluşları ile birlikte işyerinde güvenlik ve sağlıkla ilgili önemli konuları ele alırken edindiği ortak deneyimlere dayandığı bildirilmiştir.

İş Güvenliği Kültürü

İş Güvenliği kültürünün geliştirilmesinde;

1. Devlet,
2. İşveren,
3. Çalışanlar/sendikalar,
4. Üniversiteler,
5. Meslek örgütlerinin görevleri aşağıda özetlenmiştir.

İş Güvenliği Kültürü

Devletin Rolü

Daha çok gözlemci, aydınlatıcı, teşvik edici ve arabulucu olmalıdır. En önemli etkinliği, gerekli koşul ve standartları mevzuatla düzenlemek, denetimi sağlamak ve devlet politikası olarak benimsenmesini sağlamak olmalıdır.

- Kayıt-dışı istihdamın önlenmesi
- Çocuk işçiliğinin yok edilmesi
- Cinsiyet ayrımcılığının yok edilmesi
- Sosyal güvenliğin desteklenmesi
- Gelir dağılımı adaletsizliğinin azaltılması
- Yaşanabilir bir asgari ücretin saptanması

İş Güvenliği Kültürü

Devletin Rolü

- İşyerinde çalışan işçi sayısına bakılmaksızın, her çalışanın İSİG hizmetlerinden yararlanmasının sağlanması
- Kamu sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi
- Güvenilir bir kayıt sistemi kurulması
- Hekim iş müfettişi istihdamı
- İş kazalarının "Bilimsel" analizi
- İşçi Sağlığı Enstitülerinin kurulması/yaygınlaştırılması

İş Güvenliği Kültürü

Devletin Rolü

- Yasalarda çalışanların korunması

Ayrıca İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda hükümetin dikkate alması gereken temel faaliyetleri özetlemek gerekirse; toplumda, güvenlik kültürü bilincini oluşturmak ve yaygınlaştırmak,

- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili paydaşlar arasında sosyal diyalogu sağlamak,
- İş sağlığı ve güvenliği sistemi ile ilgili toplumda ve işletmelerde eğitim ve danışmanlık hizmetleri vermek. Eğitim konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ve Üniversiteler ile işbirliği yapmak,

İş Güvenliği Kültürü

Devletin Rolü

- İş sağlığı ve güvenliği konusunda, araştırmaları teşvik etmek,
- İş sağlığı ve güvenliği konusunda iş sağlığı hizmetleri ile ilgili sağlık ve güvenlik alt yapısını iyileştirmektir.

İş Güvenliği Kültürü

İşverenlerin Rolü

- İşletmeler iş güvenliği konusunda, harcama yapmaktan kaçınmamalıdır. Öncelikle iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemek için;
- Üretim süreçlerinde, Önce verimlilik yerine, önce insan yaklaşımının benimsenmesi,
- Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi yaklaşımının benimsenmesi,
- İşyerinde çalışan işçi sayısına bakılmaksızın, her çalışanın İSG hizmetlerinden yararlanmasının sağlanması,
- İşyeri sağlık ve güvenlik birimlerinin desteklenmesi,
- İlk ve acil yardım hizmetlerinin organizasyonu,
- Çalışanların eğitimi,

İş Güvenliği Kültürü

İşverenlerin Rolü

- Veri akışının sağlanması,
- İş kazalarının "Bilimsel" analizi.

Ayrıca; İşçilerin kişisel koruyucu donanımları uygun şekilde kullanmaları için her türlü önlemin alınması, teknik gelişimlere uyum sağlanması, toplu ve kişisel koruma önlemlerine öncelik verilmesi, işçilere uygun talimatların verilmesi, işçilerin bilgilendirilmesi ve görüşlerinin alınması işverenin sorumluluğudur.

İşveren veya temsilcileri, iş sağlığı faaliyetlerini sadece yasal yükümlülükten kurtulmak için yaptıklarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda başarı sağlanamayacaktır. İş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılan çalışmaların kalite için birer yatırım olduğu unutulmamalıdır.

İş Güvenliği Kültürü

Çalışanlar/Sendikaların rolü

- İşyeri, iş kolu ve üretim süreci ile ilgili bilgi sahibi olunması
- Risk değerlendirme ve risk yönetimi süreçlerine katılım,
- İş kazalarının "Bilimsel" analizi
- İş güvenliğinin yaşamın önceliği biçimine getirilmesine yönelik etkinlikler
- Kişisel koruyucu ekipmanın kuralına uygun biçimde kullanılması
- Yasa ve yönetmeliklerde belirlenen, çalışanların sorumlulukları; "işveren tarafından alınan her türlü tedbire riayet etmek ve talimatlara uymaktır" şeklinde belirtilmektedir.

İş Güvenliği Kültürü

Çalışanlar/Sendikaların rolü

Bu kapsamda çalışanların; makine, cihaz ve ekipmanları doğru şekilde kullanmaları, işyerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili her türlü olumsuz durumu işverene bildirmeleri, işveren, sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi ve diğer çalışanlarla iş sağlığı ve güvenliği konusunda işbirliği yapmaları ve güvensiz durumlardan kaçınmaları, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının tesisi için, işyerinde düzenlenecek iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine katılmaları uygundur.

İş Güvenliği Kültürü

Üniversitelerin rolü

- İSG – Sosyal politikalara bilimsel katkı sağlamak,
- Güvenilir bir kayıt sistemi kurulmasına bilimsel altyapı sağlamak,
- İş kazalarının "Bilimsel" analizi
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında çalışacak insan gücünün temel eğitimi,
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında çalışacak insan gücünün mezuniyet sonrası sürekli eğitimine katkı,
- İSG ile ilgili araştırmalar, laboratuvarlar ve
- İSG ile ilgili akademik ortamın oluşturulmasıdır.

İş Güvenliği Kültürü

Meslek Örgütlerinin rolü

- İSG – Sosyal politikalara katkı
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında çalışacak insan gücünün yetiştirilmesi ve istihdam edilmesi süreçlerine katkı
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında çalışacak insan gücünün mezuniyet sonrası sürekli eğitiminin organizasyonu
- İş kazalarının “Bilimsel” analizine katkı sağlamaktır.

İş Güvenliği Kültürü

Meslek Örgütlerinin rolü

Sosyal ve ekonomik gelişmenin göstergelerinden biri olan iş sağlığı ve güvenliği düzeyinin iyileştirilmesinde toplumda güvenlik kültürünün oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Güvenlik kültürü oluşturulması için yeni yaklaşım ve yöntem önerileri aşağıda sıralanmıştır;

- Proaktif ve bilgiye dayanan İSG yaklaşımı, yaygınlaştırılmalı
- Ulusal ve uluslararası bir çalışma ve üretim kültürü, oluşturulmalı
- Erken çocukluktan başlayarak yaşam boyu eğitim, sürdürülmeli
- Duyarlılık ve bilinçlendirme eğitim kampanyaları, artırılmalı
- MEB ile yakın işbirliği sağlanmalı ve müfredatta İSG dersleri, yer almalı

İş Güvenliği Kültürü

Meslek Örgütlerinin rolü

- İSG Eğitim programları desteklenmeli,
- İyi uygulama örnekleri ve deneyimler paylaşılmalı,
- İSG konusunda öğretmen ve öğrenciler arasında yarışmalar düzenlenmeli,
- İSG çalışanları ile İSG eğiticileri ortak çalışmalı,
- Okulda, İSG risklerinin farkına varılması,
- Ulusal bir bilgi ağı oluşturulmalı,
- KOBİ'lerde İSG için özel yöntemler geliştirilmeli,
- İstihdam ve eğitim sistemleri arasında yakın işbirliği sağlanmalı.

İş Güvenliği Kültürü

Meslek Örgütlerinin rolü

- İSG politikalarını belirleme ve geliştirmede yeni yaklaşımlara ve fikirlere açık olunmalı,
- İSG uygulamalarında sosyal taraflarla(partnerlerle) işbirliği sağlanmalı,
- İSG ile ilgili tek taraflı alınan kararların başarı şansının az olduğu unutulmamalıdır,
- İSG alanında örnek işçi ve işveren seçimi,
- Okullarda interaktif İSG eğitim metotlarının kullanılması,
- -Sektörel eğitimler yapılması

İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış ve Güvenlik Kültürü

29

SORU 1

SORU 1. Aşağıdakilerden hangisi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak işverenlerin görevlerinden biri değildir?

- A) Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi yaklaşımının benimsenmesi,
- B) İşyerinde çalışan işçi sayısına bakılmaksızın, her çalışanın İSG hizmetlerinden yararlanmasının sağlanması,
- C) İşyeri sağlık ve güvenlik birimlerinin desteklenmesi,
- D) Gerekli koşul ve standartları mevzuatla düzenlemek

İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış ve Güvenlik Kültürü

30

SORU 2

SORU 2. İş kazaları ve meslek hastalıklarının doğrudan maliyetlerinden biridir?

- A) İşgünü kayıpları
- B) İşgücü kayıpları
- C) Tedavi ve bakım masrafları
- D) Çalışanları yeniden eğitime masrafları

İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış ve Güvenlik Kültürü

31

SORU 3

SORU 3. Aşağıdakilerden hangisi iş sağlığı ve iş güvenliğinin amaçları arasındadır?

- A) İşletmenin korunması
- B) Üretim ve kalitenin artırılması
- C) Çalışanların korunması
- D) Hepsi

İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış ve Güvenlik Kültürü

32

SORU 4

SORU 4. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin tarafları kimlerdir?

- A) Yalnızca işçiler.
- B) Devlet, İşçiler ve İşverenler.
- C) Devlet ve İşçiler.
- D) Devlet ve İşverenler.

İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış ve Güvenlik Kültürü

33

SORU 5

SORU 5. İşyerlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunda işçilerin görev ve sorumlulukları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koruyucusuz makine kullanmamak.
- B) İşyerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunda alınan tüm önlemlere uymak.
- C) Kişisel koruyucu malzeme kullanmamak.
- D) Hepsi

İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış ve Güvenlik Kültürü

34

SORU 6

SORU 6. Aşağıdakilerden hangisi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak üniversitelerin görevlerinden biri değildir?

- A) İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında çalışacak insan gücünün temel eğitimi,
- B) İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında çalışacak insan gücünün mezuniyet sonrası sürekli eğitimine katkı,
- C) İş kazalarının "Bilimsel" analizi
- D) İş müfettişi istihdamı

